

FRA SAMLET TIL SPREDT BEBYGGELSE.

—Træk af Snærilds historie—

På en sydlig bakkeskråning ca. 3 km nordvest for Odder ligger landsbyen Snærild, Den vender ud mod den langstrakte Snærilddal, en meget smuk tunneldal, der fører til Ringkloster med en stor hesteskoformet bue ved Torrild (Halshave). Lige øst for Torrild by er der et vandskel i dalen. Herfra Stampemølle bæk til Odder å og Bindslev bæk til Skanderborg sø.

Snærild skrives 1405 Snæreth, men 1610 Snerrilltt. Regner man med den første, hvor Snæ- betyder krat og -reth rydning skulle navnet betyde kratrydning. Går man derimod ud fra skrivemåden Snærild som den oprindelige, er en anden udtydning den sandsynligste. Da bliver forleddet Snær = snæver og efterleddet ild = et vedel, d.v.s. lavt fugtigt areal, en vejle, altså den snævre vejle. Sidstnævnte tydning stemmer i hvert fald godt med terrænforholdene i den fugtige dalsænkning.

Gennem dalen, der fra Torrild går gennem Snærild og udmunder nær Odder, snor sig endnu en liden bæk (Stampemølle bæk) som et beskedent minde om fortidens større og voldsommere vandmasser. Senere har der i de dybest liggende dele af dalen dannet sig langstrakte søer, der efterhånden ved frodig vegetation er omdannet til mose. Store dele ligger endnu hen som sådan ved Torrild. Andre er i tidens løb omdannet til eng, men et gammelt kort, et udskiftningskort fra 1780, viser, at der også i Snærild har henligget strækninger som mose.

Snærild er en gammel boplads. Der er fundet smukke stenredskaber, der minder om, at folk allerede i stenalderen har fundet en attråværdig plet ved denne dal.

Som landsby betragtet kan Snærilds historie føres ca. 700 år tilbage. I kong Valdemars Jordebog nævnes Tingsted Bakke ved Snærild. Det må antagelig være bakken, der ligger ved den nu nedlagte vej fra Snærild til Ulvsborg og Fillerup. På kortet fra 1780 betegnes marken der som Tingsted-Agre.

Snærild hørte under Aarhus bispens Skipæn. Det hedder i den gamle jordebog, at i bispens Skipæn (bischof Schibbels i Harzheret) ligger Snærild, Odder sogn og Hvilsted.

Hvad er da bispens Skipæn?

Til fordeling af ledningsbyrden var riget inddelt i Skipæn (af skipa, ordne), distrikter som skulle stille et skib med udrustning mandskab og proviant. Skipæn var igen inddelt i havner (hafnæ), der hver skulle stille en mand med skjold og „tre folkevåben”, d.v.s. sværd, spyd og kedelhat. Et vist antal Hafne udgjorde et Skipæn, der stillede et skib med fuldt udstyr (til skibsleding). — Vendertogene var sikkert årsagen til denne militærpligt, der her blev pålagt det danske folk. Snærild var altså i så henseende en Hafne, et læg af bønder, der i fællesskab skulle præstere alle ydelserne til en sådan hafnebonde. (Undertiden udgjorde herredet et Skipæn, men oftere deltes det i flere, fra 2 til 4 Skipæn. Eriks Sjællandske Lov, 111, 18, regner 40 havner til et skipæn, men i den Abel-Kristofferske lov, paragraf 24, sættes tallet op til 42 —). Hvordan byen har set ud dengang ligger hen i det uvisse, intet kort røber det. Man kan kun fastslå at den har eksisteret.

Udskiftning og udflytning.

Derimod fastslår et gammelt kort, et udskiftningskort fra 1779-80, nøjagtig byens beliggenhed og udseende, som den har været gennem middelalderen.

I det attende århundrede lå bøndernes gårde nemlig samlede i landsbyer som i middelalderen. På den måde kunne man i fællesskab beskytte sig mod vilde dyr og fjender. Men fællesskabet strakte sig videre. Markerne blev dyrket i fællesskab, og alt vedrørende arbejdet blev drøftet på det fælles byting. Her blev det f. eks. afgjort, når man måtte begynde at så og høste o.m.a. — Et dårligt system efter vore begreber, thi den dygtige og flittige blev på den måde tvunget til at vente på den dovne og ligegyldige, og værdifulde dage kunne ofte gå tabt. Det var derfor et stort fremskridt, der fandt sted 1781, da en forordning fastsatte, at enhver lodsejer kunne forlange, at få de jorder, han havde i fællesskabet, udskiftet, så han fik sin jord samlet. Man havde dog forinden mange steder fået arbejdsfællesskabet ophævet ved udskiftning af agerjorden. I Snærild blev jorden opmålt 1779 og inddelt 1780.

